

Шевченко А. М.

Студентка 3-го курсу факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Мисливий В.А.,

д.ю.н, професор, факультет соціології та права НТУУ «КПІ».

ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНІ ПРИГОДИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ДЕТЕРМІНАНТИ

Україна – незалежна й демократична держава, яка пройшла тривалий й важкий шлях розвитку задля того, щоб її громадяни могли забезпечувати свої права та свободи у повній мірі, а також мали змогу почувати себе захищеними. Але виникає питання: чи завжди це так?

Українське законодавство має своїм завданням не лише правове регулювання суспільних відносин, але й протидію кримінальним правопорушенням у багатьох сферах життєдіяльності суспільства. Сьогодні однією із таких важливих проблем є запобігання наслідкам автомобілізації, як виклику науково-технічного прогресу, протидія дорожньо-транспортним злочинам, кількість яких в Україні постійно зростає, які становлять реальну загрозу життю та здоров'ю громадян, спричиняють матеріальну шкоду чи її загрозу, а також порушують безпечне функціонування самого транспорту.

За часів незалежності в Україні було розпочато та здійснено складну роботу зі створення нормативно-правової бази щодо забезпечення безпеки функціонування транспорту. Діяльність транспорту врегульована ЗУ "Про дорожній рух" від 30 червня 1993р., ЗУ "Про транспорт" від 10 листопада 1994р., ЗУ "Про автомобільний транспорт від 5 квітня 2000 р., Правилами дорожнього руху. Затверджені постановою Кабінетом Міністрів України 10.10.2001 та іншими нормативно-правовими актами.

Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту передбачені Розділом XI Кримінального кодексу України (далі – КК України). Кримінальний закон виділяє такі злочини в даній сфері: Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276); Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286); Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287); Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху (ст. 288); тощо. [1]

Наша робота буде зосереджена на складі злочину, передбаченому статтею 286 КК України, що передбачає порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, оскільки ці діяння становлять понад 50 % усіх суспільно-небезпечних діянь у даній сфері. [2, с. 260] Для визначення основних детермінантів даного правопорушення, розглянемо його стисло характеристики.

Даний злочин посягає на безпеку руху й експлуатації автомобільного та деяких інших видів транспорту, а також на здоров'я і життя особи, й цим становить суттєву суспільну небезпеку.

Для його вчинення необхідні такі складові: 1) діяння (дія або бездіяльність), пов'язана з порушенням правил безпеки руху або експлуатації транспорту; 2) наслідки у вигляді заподіяння тілесних ушкоджень середньої тяжкості, тяжких тілесних ушкоджень або смерті одного чи загибелі декількох осіб; 3) причинний зв'язок між діянням і наслідками.

Суб'єктом даного злочину виступає осудна 16-річна особа, яка керує транспортним засобом, тобто водій; інструктор, який керує навчальним водінням; службова особа, яка надає водію певні вказівки, які є обов'язковими для виконання.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується необережністю, хоча дія або бездіяльність щодо порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту може бути умисною, в цілому ж злочин вважається необережним. Якщо ставлення до наслідків було умисним, то вчинене кваліфікується за статтями Особливої частини Кримінального кодексу України, які передбачають відповідні умисні злочини проти життя або здоров'я людини. [3]

Дорожньо-транспортні злочини є досить поширеним явищем, а отже для їх запобігання необхідно дослідити причини їх виникнення. На наш погляд, основні детермінанти дорожньо-транспортних пригод можна поділити на такі групи:

1) які виникають з вини водіїв. До них належать: керування транспортним засобом у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; неухважність на дорозі через розмови по телефону, чи розсіяність, або навіть сильну втому; недотримання знаків світлофора чи дорожніх знаків; ввімкнення освітлення фар, яке засліплює іншого водія чи пішохода; недотримання правил, перевезення пасажирів і вантажів, обгону, повороту, необхідної дистанції між транспортними засобами; виїзду на зустрічну смугу; тощо. Наприклад, через перевищення швидкості в Україні за 2013 рік загинуло 634 особи. Отже, незважаючи на те, що таких причин багато, усіх їх можна уникнути, якщо керуватись правилами дорожнього руху та бути обережним під час водіння транспортного засобу;

2) які виникають з вини пішохода. До них належать: перехід дороги в непризначеному для цього місці, порушення правил руху по узбіччі проїзної частини, несподівана поява на смузі руху поза перешкодою, перехід дороги всупереч знакам світлофора, незібраність пішоходів, дискретність поведінки, тобто неочікувана для водія зміна руху (напряму, темпу), тощо. Для прикладу зазначимо, що в 2014 році на території Черкаської області за участю пішоходів скоєно 207 ДТП, з них 84 дорожньо-транспортні пригоди трапились з вини самих пішоходів;

3) які виникають через порушення своїх обов'язків особами, які відповідальні за технічний стан та експлуатацію транспортних засобів, а також погану організацію регулювання вуличного руху, тобто неналежний стан доріг, помилки у виборі режиму регулювання дорожнім рухом і технічних засобів для цього; недостатній контроль за станом автотранспортних засобів, доріг і технічних засобів регулювання руху; тощо. Наприклад, через недоброякісний ремонт доріг у 2013 році в Україні сталося 274 ДТП.

За порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинили потерпілому негативні наслідки, передбачені кримінальним законом у відповідних частинах статті 286 КК України, винний притягається до відповідальності, а до нього застосовуються санкції, передбачені відповідними частинами вказаної статті, а в деяких випадках – позбавлення права керувати транспортними засобами настрок до трьох років або без такого. [1]

Проте, як показує судова практика, зазначені санкції не слугують стримуючим фактором для правопорушників, адже значна кількість кримінальних правопорушень, внаслідок яких заподіюється тяжкі наслідки, за вироком суду завершуються досить м'якими видами і розмірами покарань, або взагалі звільненням від покарання.

Отже, санкції за вчинення вказаних злочинів мають застосовуватись більш ефективно, що вимагає окремого спеціального дослідження. Разом з тим, враховуючи, що наслідки ДТП є непоправними, головним напрямом політики держави, діяльності органів влади та місцевого самоврядування, правоохоронних структур, громадських організацій у сфері безпеки дорожнього руху має бути вжиття різноманітних заходів задля зміни свідомості громадян та запобігання порушень правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту. Адже ми всі є учасниками дорожнього руху, тож повинні усвідомлювати, що в разі нашої несумлінності, ми можемо завдати комусь значної шкоди, а можливо й стати її жертвою.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України, 7-ме видання, за редакцією професора М. І. Мельника, М. І. Хавронюка.- К: Юридична думка, 2010. – Ст. 286.
3. Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (кримінально-правове та кримінологічне дослідження). – Монографія. – Д.: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2005.- 543 с.